

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (RP 273/2022 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Liisa Leppävirta, justitieministeriet
- biträdande dataombudsman Annina Hautala, Dataombudsmannens byrå
- professor (emeritus) Heikki Kulla
- professor Sakari Melander
- professor Janne Salminen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juni 2023.

I motiven till lagstiftningsordning bedöms lagförslaget med avseende på grundlagens 10 § 1 mom. om skydd för privatlivet och personuppgifter och 12 § 2 mom. om offentlighetsprincipen. Uppmärksamhet fästs också vid Europarådets konvention om tillgång till officiella handlingar.

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det trots det vara motiverat att begära utlåtande om propositionen från grundlagsutskottet.

Utlåtande GrUU 84/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår ändringar i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (nedan offentlighetslagen). Propositionen syftar till att förtydliga förhållandet mellan de sekretessgrunder som gäller skydd för privatlivet i brottmål och till att öka allmänhetens och mediernas möjligheter att få information om brottmål och om myndighetsbeslut som fattas i samband med dem. Betydande ur konstitutionellt hänseende är att det föreslås att sekretessen för de centrala handlingar som upprättas vid förundersökning och åtalsprövning begränsas till den del som utlämnandet av uppgifter är nödvändigt för förståelsen av grunderna för beslutet i det ärende som undersökts och utlämnandet av uppgifter inte sannolikt orsakar den som har del i saken skada, betydande olägenhet eller, utan välgående skäl, lidande.

(2) Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar.

(3) Vars och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggade enligt 10 § 1 mom. i grundlagen. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

(4) I sin praxis har grundlagsutskottet särskilt lyft fram hur handlingars offentlighet enligt 12 § 2 mom. i grundlagen förhåller sig till skyddet för privatlivet och personuppgifter (se t.ex. GrUU 43/1998 rd, s. 2/II, och GrUU 60/2017 rd). Utskottet har ansett att exempelvis sekretess för känsliga uppgifter kan ses som nödvändigt för att skydda privatlivet i enlighet med 10 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 39/2009 rd, s. 2/I). Främjande av en annan grundläggande rättighet är ett tvingande skäl som ger möjlighet att separat i lag begränsa myndighetshandlingars offentlighet enligt 12 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 2/2008 rd, s. 2, GrUU 40/2005 rd, s. 2).

(5) Enligt grundlagsutskottet har skyddet för privatlivet och personuppgifter dock inte företräde framför andra grundläggande fri- och rättigheter. Däremot är det frågan om att samordna och avväga två eller flera bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 14/2018 rd, s. 8, se också GrUU 10/2014 rd, s. 4 och GrUU 54/2014 rd, s. 2). Utskottet har påpekat att lagstiftaren ska garantera skyddet för privatlivet och personuppgifter på ett sätt som är godtagbart med avseende på de samlade grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 14/2018 rd, s. 7).

(6) Grundlagsutskottet anser att den nu föreslagna regleringen har granskats på behörigt sätt i motiven till lagstiftningsordningen, och att olika intressen noga har övervägts mot varandra. Utskottet kan i huvudsak instämma i de slutsatser som framförts. Grundlagsutskottet har ingenting att invända mot grunderna för regleringen. Förvaltningsutskottet bör dock sträva efter att precisera regleringen. Grundlagsutskottet betonar att myndigheten särskilt när den utövar den prövningsrätt som den föreslagna 24 § 3 mom. i offentlighetslagen tillåter, noggrant bör överväga dels aspekter som främjar offentligheten, dels aspekter som berör skyddet för privatlivet.

(7) Grundlagsutskottet noterar dessutom att det tidsmässiga tillämpningsområdet för det föreslagna 3 mom. inte står i klart förhållande till bestämmelserna i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. Förvaltningsutskottet bör överväga om det i bestämmelsen, på motsvarande sätt som i 24 § 1 mom. 3 punkten i den gällande offentlighetslagen, är skäl att nämna att

Utlåtande GrUU 84/2022 rd

utlämnandet av uppgifter inte får hindra domstolen från att utöva sin rätt att sekretessbelägga handlingar enligt lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 20.1.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Heikki Vestman saml
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Maria Guzenina sd
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Jari Kinnunen saml
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Sakari Puisto saf
medlem Wille Rydman saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Tuula Väätäinen sd
ersättare Johannes Koskinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikael Koillinen.